

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ КРИМІНОГЕННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Іванов О. І.¹, Ольвінська Ю. О.²

¹ – студент, кафедра статистики та ММЕ,

² – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики та ММЕ
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Іванов О. І., Ольвінська Ю. О. Статистичний аналіз криміногенного стану в Україні. Проаналізовано динаміку та структуру злочинності в Україні у 2008 – 2021 рр.. Проведено регіональні порівняння рівня злочинності в Україні. Побудована кореляційно-регресійна модель впливу факторів на рівень злочинності в Україні

Ключові слова: правопорушення, злочин, рівень злочинності.

Ivanov O. I., Olvinskaya J. O. Statistical analysis of the criminogenic state in Ukraine. The dynamics and structure of crime in Ukraine in 2008-2021 were analyzed. Regional comparisons of the level of crime in Ukraine were made. A correlation-regression model of the influence of factors on the level of crime in Ukraine was built

Keywords: offense, crime, level of crime.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Іванов, О. І. Статистичний аналіз криміногенного стану в Україні [Текст] / О. І. Іванов, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 64 – 70.

Складна соціально-економічна ситуація, фінансова та політична криза, зниження рівня життя та добробуту населення спричинили глибокі зміни у соціальному середовищі України. Наслідками таких змін є зростання девіантної поведінки, втрата високих ідеалів, неоптимістичне сприйняття життя, відчуження від суспільства, зростання рівня правопорушень та злочинності.

Періоди деякої стабілізації рівня правопорушень та злочинності або незначного їх зниження, як правило, змінюються зростанням їх рівня та погіршенням структури. За істотних розбіжностей у рівнях правопорушень в різних країнах визначальною тенденцією в світі, що зберігається впродовж тривалого часу, є їх абсолютне та відносне зростання. Саме тому проблема боротьби з правопорушеннями є однією з найактуальніших не тільки для України, але й для більшості країн світу.

Проведений аналіз свідчить, що в Україні останнім часом спостерігається тенденція до скорочення кількості виявлених злочинів.

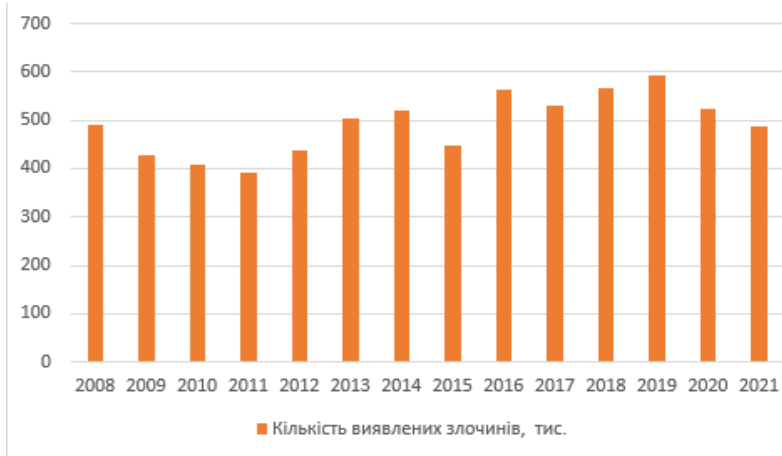

Рис. 1. Динаміка виявлених злочинів в Україні у 2008 – 2021 роках

Розроблено автором. Джерело [1]

Так, за період 2009-2021 роки кількість виявлених злочинів зменшилась на 4,5 тис. злочинів або на 1%. А у 2021 році порівняно з 2020 роком кількість виявлених злочинів скоротила на 37 тис. або на 7,0%. Найбільша кількість злочинів в Україні спостерігалась у 2019 році (592,6 тис.), а найменша – у 2011 році (390,2 тис.).

Рис. 2. Динаміка засуджених за вироками судів в Україні у 2008 – 2021 роках

Розроблено автором. Джерело [1]

Також за аналізований період скоротилась кількість засуджених. У 2021 році порівняно з 2020 роком кількість засуджених скоротилась на 3 тис. або на 4,0%, а порівняно з 2008 роком – більш ніж на 100 тис. або на 58%. Найвища кількість засуджених за вироками судів в Україні за аналізований період спостерігалась у 2008 році – 176,9 тис., а найнижча у 2021 році – 73,7 тис.

Слід також відмітити, що в цілому за аналізований період кількість засуджених скорочується значно прискореними темпами ніж кількість виявлених злочинів. Швидкість скорочення кількості засуджених за період 2008-2021 роки перевищувала швидкість скорочення кількості виявлених злочинів у 61 раз.

Одним з показників, що свідчить про інтенсивність розвитку злочинності в країні є коефіцієнт злочинності. Якщо проаналізувати динаміку рівня злочинності в Україні можна зробити висновок, що за період 2008-2021 роки кількість скоєних злочинів у розрахунку на 100 тис. населення збільшилось на 10,5%, але у 2021 році порівняно з 2020 роком скоротилось на 6,5%. Максимальний рівень злочинності в Україні спостерігався у 2019 році, а мінімальний – у 2011 році.

Рис. 3. Динаміка рівня злочинності в Україні у 2008 – 2021 роках
Розроблено автором. Джерело [1]

При аналізі правопорушень та злочинності слід враховувати не тільки кількість скоєних злочинів, але й їх тяжкість та небезпечність для суспільства. Тому на наступному етапі аналізу було проаналізувати структуру правопорушень.

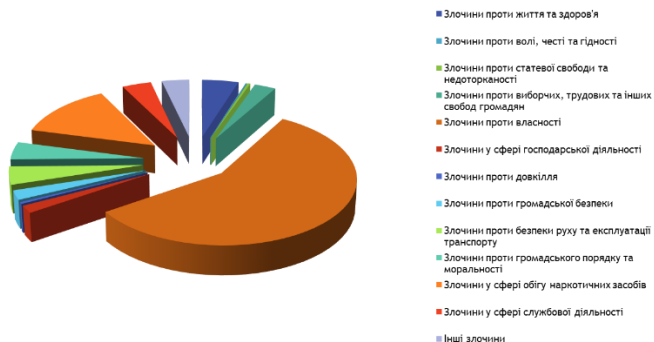

Рис.4. Структура виявлених злочинів в Україні у 2008 році
 Розроблено автором. Джерело [1]

Так, найбільшу питому вагу у сукупності скоєних злочинів у 2008 році займають злочини проти власності, 57,3%, на другому місці злочини у сфері обігу наркотичних засобів – 13,4%, на третьому місці злочини проти життя та здоров'я – 4,9%. Найменшу питому вагу займають злочини проти довкілля та злочини проти волі, честі та гідності, 0,4% та 0,1% відповідно.

Рис.5. Структура виявлених злочинів в Україні у 2021 році
 Розроблено автором. Джерело [1]

Структура виявлених злочинів у 2021 році не має значних структурних зрушень. Слід відмітити деяке збільшення скоєних злочинів проти власності до 63% та скорочення питомої ваги злочинів у сфері обігу наркотичних засобів до 11%. Але в цілому структура залишилась не змінною.

Структура виявлених злочинів у 2021 році не має значних структурних зрушень. Слід відмітити деяке збільшення скоєних злочинів проти власності до 63% та скорочення питомої ваги злочинів у сфері обігу наркотичних засобів до 11%. Але в цілому структура залишилась не змінною.

Проведений аналіз показав, що географія скоєння правопорушень в Україні є неоднорідною і це зумовлено низкою факторів, властивих окремим регіонам. Саме тому при дослідженні рівня правопорушень та злочинності потрібно враховувати ці особливості та досліджувати дане явище як в цілому по країні, так і у регіональному розрізі.

Тому далі було проведено групування регіонів за рівнем виявлених злочинів. Було виділено 6 груп з рівними інтервалами. Для забезпечення однорідності аналізованої сукупності, нами були вилучені м. Київ та Сімферополь, а також АР Крим.

Рис. 6. Картограма розподілу областей України за кількістю виявлених злочинів у 2008 році

Розроблено автором. Джерело [1]

Так, у 2008 році найбільша кількість областей – 62,5% – входять до групи з найменшою кількістю виявлених злочинів, а до групи з найбільшою кількістю виявлених злочинів входить тільки Донецька область.

На другому місці за кількістю злочинів знаходиться Дніпропетровська область, далі – Луганська, Харківська та Запорізька. Одеська область займає за кількістю злочинів – 6 місце. Найменша кількість виявлених злочинів у 2008 році спостерігалась в Чернівецькій та Тернопільській областях.

У 2021 році розподіл областей дещо змінився. Найбільша кількість областей – майже 42% – входять до групи з найменшою кількістю виявлених злочинів, а до групи з найбільшою кількістю виявлених злочинів входить тільки Дніпропетровська область.

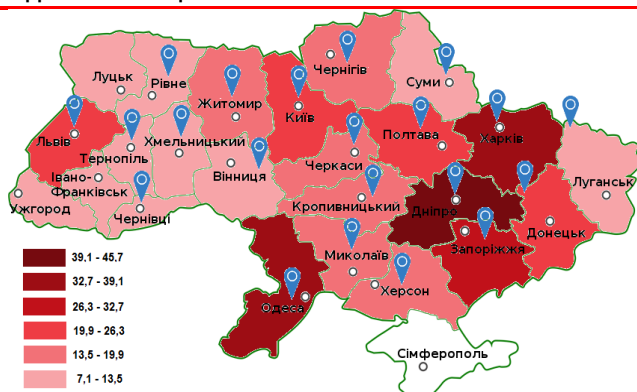

Рис. 7. Картограма розподілу областей України за кількістю виявлених злочинів у 2021 році

Розроблено автором. Джерело [1]

У п'ятірку областей з найвищою кількістю злочинів окрім Дніпропетровської області входять ще Харківська, Одеська (у 2021 році вона займає 3 місце по кількості злочинів), Запорізька та Львівська області.

Найменша кількість злочинів Тернопільській, Чернівецькій та Івано-Франківській областях.

Слід відмітити, що у 2021 році значно скоротилась кількість виявлених злочинів у Донецькій та Луганській областях. Але це пов'язано з нестачою інформації в даних областях.

Для визначення взаємозв'язків між рівнем злочинності в країні та чинниками, які на нього безпосередньо впливають, за допомогою кореляційно-регресійного аналізу у роботі була побудована багатофакторна регресійна модель. В ролі результативної ознаки (Y) виступає – рівень злочинності, тобто кількість скоєних злочинів у розрахунку на 10 тис. населення. Серед всіх можливих чинників, які впливають на рівень злочинності для побудови регресійної моделі було обрано наступні: індекс споживчих цін, рівень безробіття, валовий регіональний продукт на душу населення, середня заробітна плата. При побудові регресійної моделі були використанні регіональні данні за 2021 рік. Так у ході побудови моделі було виявлено, що середня заробітна плата – не впливає на результативний показник. Тому він не враховувався в подальшому аналізі.

Отримана кореляційно-регресійна модель рівня злочинності характеризується середнім рівнем коефіцієнта детермінації, який вказує на те, що більш 63% варіації кількості скоєних злочинів визначається зміною факторів, внесених у модель.

В цілому кореляційно-регресійна модель достатньо надійна, що підтверджує значимість F - критерію Фішера. Надійність окремих коефіцієнтів рівняння регресії перевірялась за допомогою t – критерію

Стюдента та підтверджується значимістю коефіцієнтів.

В результаті була отримана така кореляційно-регресійна модель рівня злочинності в Україні

$$\hat{Y} = -214 + 1,3 X_1 - 1 X_2 + 1,9 X_3,$$

де: X_1 – індекс споживчих цін, %; X_2 – ВРП на душу населення, грн.
 X_3 – рівень безробіття, %.

Проведений кореляційно-регресійний аналіз показав, що найбільший вплив на рівень злочинності оказує рівень інфляції та рівень безробіття. Нажаль, зараз під час війни, побудована модель може бути не дуже точною, тому що загальна тенденція кількості скоєних злочинів скоріш за все зміниться під впливом значної кількості факторів. Але оцінити це ми зможемо лише згодом.

Світова практика свідчить, що стабільність будь-якого суспільного устрою значною мірою залежить від стану правопорядку в країні. Тому одним з головних завдань держави є забезпечення правопорядку та законності, захист прав та свобод громадян, охорона прав та законних інтересів державних й недержавних організацій та інший соціальний контроль за правопорушеннями.

Таким чином, будь-які значні спроби вирішити проблему росту рівня злочинності в країні залежать від масштабних змін в економіці, політиці і суспільстві. Злочинність стає суттєвим фактором посилення соціальної напруги і дестабілізації суспільних відносин, перешкоджає оздоровленню економіки, впорядкуванню споживчого ринку, законодавчого регулювання процесів, що охоплюють ці сфери, сприяє деформації нових форм економічних відносин.

Проте усунути всі причини правопорушень неможливо, оскільки нереально ліквідувати всі суперечності, які існують у суспільстві. Тому завдання держави - звести ці причини до найнижчого рівня, що дасть суспільству можливість ефективно здійснювати контроль та впливати, насамперед, на злочинність. потрібно докорінно змінити і по-новому подивитися на систему заходів, направлених на правову освіченість наших громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна служба статистики України.- URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 21.11.2022)
2. Підгорний А.З. Соціально – демографічна статистика: Підручник / А.З. Підгорний, О.В. Самотоєнкова, Ю.О. Ольвінська, К.В. Вітковська. – О. : ФОП Гуляєва В.М., 2016. – 426 с.
3. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.